

[Ministeren for offentlige arbejder.]

Motorvejsstrækningen Bramdrupdam-Harte samt forlægningen af hovedlandevej A 13 fra Sønderup til Støvring er de første to parceller af den i loven om projektering m. v. af en nord-sydgående motorvej i Jylland med forskellige tilsluttende vejforbindelser, for hvilke der nu stilles forslag om anlæg.

Arbejdet med prioritering af de forskellige kommende anlægsøtaper pågår i vejdirektoratet sideordnet med den skitse- og detaljprojektering, der finder sted på vejdirektoratets kontor i Århus dels som grundlag for byggelinjesikring af strækningerne, dels som grundlag for fremsættelse af anlægslovforslag, hvor folketinget vil få lejlighed til at tage nærmere stilling til prioriteringen.

Ved prioriteringen må bl. a. tages hensyn til trafikudviklingen og de eksisterende vanskeligheder i de forskellige områder samt til det trafikøkonomisk ønskelige i relativt hurtigt at tilvejebringe større sammenhængende motorvejsstrækninger. Her til kommer naturligvis hensynet til de mulige økonomiske rammer.

Med den nu foreslåede fortsættelse af motorvejsstrækningen fra Bramdrupdam til Harte i forlængelse af motorvejsstrækningen fra Gribsvad på Fyn og i forbindelse hermed forlægningen af A 1 på en ca. 7 km lang strækning nærmest Kolding vil der være skabt udmærket forbindelse for trafikken mellem Fyn, Sjælland og Esbjergområdet. Den sydgående trafik vil dog først få det fulde udbytte, når motorvejen fortsættes vest om Kolding.

Forslaget om forlægning af hovedlandevej A 13 består dels af en strækning, der senere skal indgå som den ene halvdel af den nord-sydgående motorvej, nemlig strækningen fra Albæk til Støvring, dels af en forlægning af A 13 fra Sønderup til Albæk.

Når der allerede nu stilles forslag om anlæg af denne strækning, undgår man, som anført i bemærkningerne til lovforslaget om projektering af den nord-sydgående motorvej, en ellers nødvendig og kostbar ombygning af nuværende A 13, hvilket ellers ville være presserende.

Når strækningen fra Albæk til Støvring skal udbygges som 4-sporet motorvej, vil denne blive medtaget på det årlige hoved-

landevejsforslag, men arealerhvervelsen, der påregnes dels at ske ved jordfordeling, dels ved ekspropriation, forudsættes at finde sted nu med henblik på vejens endelige motorvejsprofil.

De samlede udgifter til de i nærværende forslag omhandlede anlæg andrager 249,3 mill. kr. og svarer til en samlet længde på ca. 57 km motorvej og hovedlandevej.

Herudover påregnes udgifterne til projektering og sikring af strækningen fra Vibehus til Frederiksværk at andrage omkring 1 mill. kr., selv om det naturligvis er svært at udtale sig eksakt om, hvad sikringsudgifterne kan beløbe sig til.

Næværende lovforslag har været forelagt vejnævnet, som har kunnet tiltræde dets fremsættelse for folketinget.

Idet jeg i øvrigt skal tillade mig at hen vise til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg herefter anbefale forslaget til tingets velvillige behandling.

Endelig har jeg den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om styrelsen af statsbanerne.*

Som det fremgår af den til grund for lovforslaget liggende betænkning, er den nuværende styrelseslov af 1925, og denne lov har ikke siden da undergået væsentlige ændringer, hvilket dog ikke betyder, at der ikke inden for styrelseslovens rammer er foretages tilpasning af statsbanernes organisation til de ydre forhold.

Således er antallet af distrikter reduceret fra tre til to, og antallet af stationer er blevet reduceret i takt med den faldende arbejdsmængde på disse ekspeditionssteder, ligesom indførelse af moderne teknik på forskellige områder har muliggjort en stadig reduktion af antallet af beskæftigede.

Men den øgede konkurrence, som statsbanerne udsættes for i forbindelse med stærkt øgede omkostninger til lønninger, stiller nye krav til statsbanernes ledelse om stærkest mulig forenkling af administrationen.

Det foreliggende lovforslag indeholder en bemyndigelse til ministeren for offentlige arbejder til at fastsætte de nærmere bestemmelser om statsbanernes organisation, idet man dog i lovforslaget bevarer generaldirektørens placering som departements-

[Ministeren for offentlige arbejder.]

chef umiddelbart under ministeren for offentlige arbejder. En sådan bemyndigelse kan jeg begrunde med, at det dels vil være uforeneligt med den hastige udvikling på erhvervslivets område at lase statsbanernes organisation fast i en lov, dels at der stedsvis vil være brug for en tilpasning af organisationsopbygningen til de ydre vilkår, ikke mindst efter en passende overgangstid efter iværksættelse af den foreslåede ny struktur.

Det af statsbanernes strukturudvalg stillede forslag om ny organisation indebærer, at de nuværende to distriktsadministrationer i København og Århus bortfalder, idet distrikternes arbejdsopgaver dels inkorporeres i den centrale ledelse, dels overføres til decentrale organer ude i landet.

Det er mig magtpåliggende at understrege, at det er hensigten at reducere den samlede administration af statsbanerne ved, at et led i administrationsopbygningen skæres bort, og ikke ved, at der overføres administrationsorganer fra provinsen til København.

Denne udvikling er så meget mere påkrævet, som vi i de nærmeste år vil kunne forvente nedlæggelse af de mere urentable sidelinjer, hvorved det samlede statsbanelandskab, der i dag næppe er stort større end en enkelt direktion inden for f. eks. Tyske Forbundsbaner, let skulle kunne ledes fra ét sted.

Eventuel udskillelse i datterselskaber af visse af statsbanernes aktiviteter vil uden tvivl fremme udviklingen i samme retning.

Der er foreslået en overgangsperiode på 2 år efter lovens ikrafttræden til gennemførelse af den nye struktur, idet det er af yderste vigtighed, at afvikling af den daglige togtrafik ikke berøres af de radikale ændringer, som forestår.

Af samme årsag har det ikke været muligt at opgøre de nøjagtige besparelser i personaleantallet. Statsbanerne har allerede for de fleste kategoriers vedkommende lukket for tilgang af nyt personale, og med en relativ gunstig aldersfordeling vil det være muligt at gennemføre strukturændringen, uden at denne medfører afskedigelser.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til folketingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

*Spørgsmål til ministrene.*

Af *Erling Dinesen* til socialministeren:

„Vil ministeren drage omsorg for, at de sager, som indbringes for direktoratet for ulykkesforsikringen og ulykkesforsikringsrådet, får en hurtigere behandling, end tilfældet er i dag?“

Skriftlig begrundelse:

Baggrunden for mit spørgsmål er de gentagne klager over den langsommelige behandling af disse ulykkesforsikringssager.

Både enkeltpersoner og organisationer klager til stadighed over disse uheldige forhold. For den ulykkesramte familie er det både alvorligt og helt uforståeligt, at sagerne ikke kan afgøres hurtigere.

**Anden næstformand (Hanne Budtz):** Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

**Erling Dinesen:** Der er vel næppe noget administrativt område, som i højere grad er udsat for klager og kritik end administrationen af ulykkesforsikringen. Jeg er klar over, at problemet tidligere har været rejst her i folketinget, men tilsyneladende har det ikke hjulpet. Forholdet er stadig det, at alt for mange klager over en for langsommelig behandling af de enkelte sager, ligesom man ikke kan forstå, at der kan forløbe måneder, ja, halve og hele år, uden at man hører noget som helst om, hvad der sker med en eller anden sag, som er under behandling. Jeg vil næsten tro, at de fleste af tingets medlemmer har modtaget klager af denne karakter; jeg har det selv adskillige gange.

Der er altså virkelig her et alvorligt spørgsmål, som der må gøres noget effektivt ved; det er især alvorligt i alle de tilfælde, hvor en families økonomi afhænger af en hurtig og en rigtig afgørelse.

Jeg vil gerne sige, at jeg har fået henvendelser fra faglige organisationer, som ikke kan forstå, at det kan tage flere måneder blot at afgøre, f. eks. om en tilskadekommen kan få dagpenge udbetalt — og jeg har konkrete eksempler herpå.

[Erling Dinesen.]

Jeg mener altså, det er afgørende nødvendigt, at der gøres noget effektivt på dette område, og det er baggrunden for mit spørgsmål.

**Socialministeren (Nathalie Lind):** I anledning af hr. Erling Dinesens spørgsmål om ekspeditionstiden i direktoratet for ulykkesforsikring og i ulykkesforsikringsrådet vil jeg gerne sige følgende:

Hr. Erling Dinesen rejste jo ikke mindst spørgsmålet angående dagpenge, og vi kan da være enige om, at det er af største betydning, at der foreligger en afgørelse så hurtigt som muligt. Men der blev allerede for en del år siden gennemført den ordning, at forsikringsselskaberne, hvis de skønner, at ulykkestilfældet begrundet krav på dagpenge efter ulykkesforsikringsloven, uden forelæggelse for direktoratet kan påbegynde udbetaling af dagpenge i de mindre alvorlige tilfælde.

Jeg kan oplyse, at antallet af anmeldelser til forsikringsselskaberne om ulykkestilfælde i henhold til ulykkesforsikringsloven i de senere år har andraget ca. 51.000 årlig; heraf videresendes de ca. 10.000 årlig til direktoratet for ulykkesforsikringen, men i praksis begynder forsikringsselskaberne også dagpengeudbetalingen i mange af de sager, der videresendes til direktoratet, uden at afvente dettes afgørelse. I de tilfælde, hvor der ikke umiddelbart af forsikringsselskabet eller af direktoratet kan træffes afgørelse af dagpengespørgsmålet, henvises den tilskadekomne til indtil videre at søge at få dagpenge udbetalt i henhold til sygeforsikringsloven, og da den tilskadekomne i et stort antal tilfælde vil være berettiget til dagpenge i medfør af denne lovgivning, er der normalt på denne måde sikret hjælp i den første tid efter tilskadekomsten.

Men når det er sagt, må jeg føje til, at i en del tilfælde må afgørelsen trække ud af forskellige grunde, som hverken direktoratet eller ulykkesforsikringsrådet i princippet har indflydelse på, og dér vil jeg navnlig henviser til, at der i ulykkesforsikringsloven er fastsat særlige lægelige og retlige kriterier for adgangen til ydelserne efter loven, og at det skal påses, at disse kriterier er opfyldt. Det medfører ifølge sagens natur undertiden et tidkrævende arbejde; der må

indhentes erklæringer fra speciallæger og institutioner.

Som hr. Erling Dinesen sikkert også er klar over, foretog forvaltningsnævnets sekretariat i 1964 efter socialministeriets anmodning en undersøgelse af forretningsgangen med henblik på mulighederne for at nedbringe ekspeditionstiden. Jeg beklager, at der stadig kommer klager ind, og jeg ved, at den undersøgelse er gammel, men jeg vil gerne føje til, at vi såvel i ministeriet som i direktoratet har den største interesse i, at afgørelsen af disse sager foreligger hurtigst muligt, og at der foregår et løbende samarbejde mellem ministeriet og direktoratet med henblik på mulighederne for rationalisering.

Så siger hr. Erling Dinesen, at der kommer et stort antal klager, og mener, at samtlige folketingsmedlemmer skulle have modtaget klager. Det er efter det for mig oplyste ikke forholdet, at vi f. eks. i ministeriet får mange klager, og heller ikke i ulykkesforsikringsrådet eller i direktoratet modtager man i påfaldende omfang klager over ekspeditionstiden; men som jeg nævnte i begyndelsen: der er forhold, som kan nødvendiggøre, at sagen trækker noget ud, men vi er alle interesseret i at få en så god forretningsgang som muligt.

**Erling Dinesen:** Jeg vil gerne takke for redegørelsen. Jeg er selvfølgelig klar over, at der kan være vanskeligheder i forbindelse med store principielle sager, men det, der er afgørende her, er, at de pågældende får besked om, hvordan sagen ligger, får noget at vide om, hvad der sker, og det har jeg altså en fornemmelse af at de ikke gør. Jeg ved ikke, hvor mange klager der kommer ind — det har jeg ingen statistik over — men noget af det, jeg møder oftest på møder ude omkring i landet, er netop klager over ekspeditionen i direktoratet for ulykkesforsikringen vedrørende disse ting.

Jeg er bekendt med, at dagpenge kan udbetales, før der er sket en egentlig afgørelse. Jeg har en sag her, som gik ind den 17. juni i år; den pågældende har fået dagpenge, de er ophørt nu, og der er kun socialkontoret tilbage. Der er forløbet næsten 6 måneder, men den pågældende har ikke hørt ét ord fra direktoratet om, hvordan det går med denne sag. Det er et dybt alvorligt problem

[Erling Dinesen.]

for den enkelte, det drejer sig om, og derfor vil jeg altså gerne henstille til socialministeren, at man kigger på det endnu en gang. Jeg er godt bekendt med, at man tilstræber en rationalisering på dette felt, men jeg tror simpelt hen ikke, det lader sig gøre mere på den måde, som det nu har været praktiseret igennem en årrække. Jeg tror simpelt hen, det er nødvendigt at lægge afgørelserne ud i de enkelte kommuner eller amter, altså få en decentralisering på dette område; det lader sig simpelt hen ikke gøre at fortsætte på den måde, det nu er foregået i mange, mange år, og det henstiller jeg at man tager op til en forhåbentlig velvillig overvejelse.

**Socialministeren (Nathalie Lind):** Jeg vil da gerne medvirke til, hvis der er mangler i ekspeditionsgangen og man ikke mener, man får besked om sagerne, at vi henstiller til direktoratet, at man i sådanne sager giver oplysning om grunden til, at sagen trækker ud.

Må jeg med hensyn til det sidste takke hr. Erling Dinesen for udtalelsen om, at man er indforstået med en decentralisering. Det ligger jo meget nær ved de planer, man har i socialreformkommissionen, og det glæder mig uhyre, at man fra hr. Erling Dinesens side har den positive indstilling til decentralisering på disse områder.

Hermed sluttede spørgsmålet.

**Anden næstformand (Hanne Budtz):** Vi går herefter først til følgende af hr. Karl Max Rasmussen til undervisningsministeren stillede spørgsmål:

Af **Karl Max Rasmussen** til undervisningsministeren:

„Er det ministerens hensigt at stille forslag om obligatorisk seksualundervisning i folkeskolen, og hvornår kan det i givet fald ventes?“

**Karl Max Rasmussen:** I forsommeren i år offentliggjorde seksualoplysningsudvalget en betænkning om seksualundervisningen i folkeskolen. Udvalget går i denne betænkning enstemmigt ind for, at seksualvejledning i skolerne gøres obligatorisk. Af undersøgelser, som udvalget har foretaget, fremgår

det, at der uden for Københavnsområdet kun gives vejledning i gennemsnitlig 36 pct. af skolerne; det betyder, at alt for mange unge går ud af skolerne uden at have fået ringeste besked om seksualspørgsmål.

Den mere og mere fri indstilling på det seksuelle område, som også gør sig gældende i radio, i TV, i film, på teater og i pressen, burde forudsætte, at alle unge havde fået en grundig oplysning og vejledning allerede i skolen. Det har de altså ikke, og derfor synes jeg, at det haster med en lovgivning herom.

**Undervisningsministeren (Helge Larsen):** Det er rigtigt, som hr. Karl Max Rasmussen nævnte, at betænkningen om seksualundervisning i folkeskolen blev offentliggjort, efter at den var trykt, i maj måned i år. Den er af undervisningsministeriet sendt til udtalelse hos Danmarks Lærerforening; den behandles desuden i folkeskolens læseplansudvalg. Før betænkningens forslag vil kunne omsættes i praksis, er det nødvendigt både at have dem for øje ved udarbejdelsen af læseplaner og at have udformet nye retningslinjer for lærernes arbejde med stoffet. Lærerne skal jo være i stand til at lade seksualundervisning indgå som et integrerende led i skolens undervisning.

Det er netop dette sidste, der foreslås i betænkningen. Der skal ikke gives seksualundervisningen en speciel karakter ved at henlægge den til særlige timer og særlige lærere; den skal indgå i den almindelige undervisning, når og hvor det behandlede undervisningsstof giver naturlig anledning dertil, eller når børnene spørger. Det er derfor nok også mindre heldigt at betegne det som obligatorisk seksualundervisning. Der vil ikke være mere obligatorisk i denne undervisning end i al anden undervisning. Den tænkes givet i undervisningens forløb, når den falder naturligt ind i den.

Før alle forberedelser til en seksualundervisning efter disse retningslinjer er gennemført — og hvornår det vil være sket, kan jeg ikke sige på indeværende tidspunkt — kan en ændring ikke træde i kraft. Indføjes der i folkeskoleloven en bestemmelse om seksualundervisning, vil det ikke længere afhænge af den enkelte kommunes bestemmelse, om dette emne skal indgå i undervisningen i kommunens folkeskoler.

**[Undervisningsministeren.]**

Samtidig vil det blive ufornuddent at indhente forældrenes samtykke til, at deres børn deltager i denne undervisning. I øvrigt benytter forældrene så godt som ikke den nuværende adgang til at forlange deres børn fritaget herfor.

**Karl Max Rasmussen:** Jeg takker ministeren for svaret. Jeg er da godt klar over, at gennemførelse af en obligatorisk seksualundervisning i folkeskolen må kræve forskellige undersøgelser. Når der i betænkningen er nævnt det obligatoriske, er det jo netop, for at kommunerne ikke mere skal kunne undslå sig for at lade eleverne i deres skoler få vejledning på det seksuelle område, og jeg er da også helt klar over, at det skal høre til de såkaldte timeløse fag. Men det vigtige i denne forbindelse er, at lærerne og skolerne sættes i stand til at gennemføre denne undervisning, hvor det er naturligt at gøre det, og uden i forvejen at skulle indhente hjemmenes samtykke.

Jeg takker for svaret og håber, at der ikke vil gå alt for megen tid, før vi kan komme igennem med en ændring.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Lis Møller** til justitsministeren:

„Vil ministeren medvirke til en ændring i adoptionsloven, således at fædre til børn født uden for ægteskab får fortrinsret i tilfælde af adoption, samt til at give børnehjem ret til bortadoption af børn, som forældre rent faktisk har afskrevet?“

**Lis Møller:** Under første behandling af forslaget til ægteskabslov i foråret sagde jeg til justitsministeren, at hvis vi kunne få ændret adoptionsloven derhen, at faderen til barn født uden for ægteskab fik fortrinsret til adoption, hvis barnet ønskedes bortadopteret, ville jeg mene, at vi var nået et godt skridt frem mod mændenes ligeberettigelse. Moderens juridiske stilling har hidtil været så stærk sammenlignet med faderens, at der er eksempler på, at selv om faderen gerne ville og kunne tage sig af barnet, er det blevet sendt på børnehjem, fordi moderen ikke ønskede at tage sig af det. Det bliver muligvis de færreste fædre, der vil benytte sig af en eventuel adoptionsret, men jeg

synes, det er rimeligt, at der åbnes mulighed i loven for det. Det er en simpel retfærdighedshandling over for de fædre, der søger at leve op til faderverdigheeden, selv om de aldrig har haft papirer på, at de var moderens ægtemand.

Adoptionsloven af 1956 trænger til andre ændringer. Der findes mennesker, som har tilbragt hele deres barndom, hele deres ungdom på børnehjem, skønt deres forældre er i live. Fru Dagmar Andreasen har tidligere her i tinget stillet spørgsmål herom, og der skete ikke noget efter det; derfor spørger jeg på ny: vil justitsministeren medvirke til en ændring af loven, således at myndighederne, i tilfælde af at forældre viser en fuldstændig mangel på interesse for deres børn, der er anbragt på børnehjem eller hos plejeforældre, kan gennemføre en tvangsadoption, således at et barn kan komme til at opleve, hvad det vil sige at være medlem af en familie?

Jeg ved godt, at der er mange forskellige grunde til, at børn anbringes af det offentlige uden for deres hjem. Det kan skyldes mangel på bolig; det er ikke bare i engelske fjernsynsudsendelser, at familier splittes på grund af boligmangel. Det kan skyldes elendige boligforhold, skilsmisse, sygdom osv., og der er de tilfælde, hvor forældre har anmodet om en anbringelse, indtil forholdene i hjemmet kom i orden. Det er imidlertid ikke de børn, det drejer sig om, men børn, som rent faktisk er afskrevet af deres forældre. Den nugældende lov lægger alt for stor vægt på forældres ret til deres barn. Det er helt urimeligt, at forældre skal have hals- og håndsret over et barn, som de overhovedet ikke gider beskæftige sig med. Efter den nugældende lov er det hensynet til barnets biologiske forældre, som kommer i første række, og ikke det, der skønnes bedst for barnet; derfor min henstilling til ministeren om en ændring af den 12 år gamle lov.

**Justitsministeren (Thestrup):** Jeg vil ikke afvise, at det i særlige tilfælde, navnlig hvor der mellem faderen og moderen har bestået et ægteskabslignende forhold, vil kunne være rimeligt at åbne adgang til at tillægge faderen forældremyndigheden i videre omfang, end det kan ske efter de gældende regler i myndighedsloven, som jo i mangel af aftale kun åbner mulighed for det,

## [Justitsministeren.]

når moderen er død. Det er klart, at selve muligheden for, at forældremyndigheden kan tillægges faderen, ville give denne større indflydelse, når der skal træffes afgørelse om barnets fremtid.

Det er jo rigtigt, som det ærede medlem sagde det, at der ved første behandling af ægteskabslovsforslaget var tale om det her foreliggende spørgsmål, og jeg går derfor ud fra, at man i det folketingsudvalg, der er nedsat til behandling af dette lovforslag, må komme ind på retsforholdet mellem faderen og barnet født uden for ægteskab, og jeg vil finde det naturligt, at det foreliggende spørgsmål indgår i udvalgets almindelige drøftelse af dette problemkompleks.

Jeg kan oplyse, at jeg efter besvarelsen af det af fru Dagmar Andreasen i folketinget stillede spørgsmål om muligheden for uden forældrenes samtykke at bortadoptere børn, der er anbragt på børne- og ungdomsforsorgens institutioner, og som forældrene faktisk har afskrevet, har bedt socialministeren se på de mange problemer, som gennemførelsen af adgang til adoption uden forældrenes samtykke vil rejse. Disse problemer undersøges for tiden i direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen, og så snart man der er færdig med undersøgelsen, skal jeg komme tilbage til spørgsmålet.

**Lis Møller:** Jeg vil gerne takke justitsministeren for det positive svar. Jeg må indrømme, at jeg er lidt ked af, hvis en undersøgelse i socialministeriet skal tage alt for lang tid. Det spørgsmål er blevet undersøgt gentagne gange i socialministeriet. Jeg kender udmærket disse synspunkter om forældre: I praksis ofte en enlig mor bevarer håbet om, at en ændring af hendes situation vil gøre det muligt for hende at få barnet hjem. Man omfatter ofte denne offentlige institution som en slags parkering, hvor barnet er anbragt, indtil man en dag får brug for det.

Jeg husker fra en fjernsynsudsendelse, som jeg selv lavede, en ung pige, som i næsten 20 år ventede på en sådan ændring, og jeg husker også en ung mand, som startede på spædbørnshjem, og som fortalte, at da hans mor endelig giftede sig, havde hun ikke fortalt sin mand om barnet født uden

for ægteskab og nu anbragt på børnehjem. Den unge mand opsøgte hende, men blev hurtigt og diskret smidt ud, før den nye mand opdagede noget. Det er blandt andet det, jeg forstår ved glemte børn, børn, som burde være bortadopteret. Jeg har talt med forskellige børnehjemsforstandere. Flere af dem hævder, at henved 50 pct. af de anbragte børn er uden positiv kontakt med forældrene, men at disse alligevel nægter at give afkald på dem, og flere af forstanderne erkender, at det ville tjene disse børn langt bedre at blive bortadopteret. Der er nogle forældre, som har en eller anden mærkelig forestilling om, at så længe de beholder forældremyndigheden, selv om de aldrig hører til børnene eller kontakter dem, så har de ikke svigtet. Jeg er også vidende om, at der er mennesker inden for børne- og ungdomsforsorgen og inden for justitsministeriet, som er imod en ændring af den gældende adoptionslov. Men det kan aldrig blive afgørende; ene afgørende er børnenes tarv, og det kan kun tilgodeses ved de ændringer, jeg har anmodet ministeren om at medvirke til.

**Justitsministeren (Thestrup):** Jeg er ikke uenig med det ærede medlem i de betragtninger, det ærede medlem her har fremsat, og så snart der kommer en udtalelse og en redegørelse fra direktoratet, skal jeg tage spørgsmålet op. Jeg kan endnu en gang sige: jeg er ikke uenig med det ærede medlem i disse betragtninger.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Lis Møller** til justitsministeren:

„Vil ministeren foranledige, at straffelovens bestemmelse om ikke-tidsbestemte straffe ophæves?“

**Lis Møller:** De tidsubestemte straffe skal efter deres bestemmelse vel virke som behandling, men en hel del læger og andre med dem erkender, at ud fra et behandlingsmæssigt synspunkt er alt, der øger angsten, af det onde. Den tidsubestemte straf er psykisk ødelæggende og socialt u hensigtsmæssig og nedbrydende ikke alene for den indsatte, men også i allerhøjeste grad for familien. Usikkerheden under hele opholdet f. eks. i forvaringsanstalterne med hensyn til

[Lis Møller.]

tidspunktet for udskrivning og ikke mindst de mange måneder, hvor den indsatte venter på rettens afgørelse af spørgsmålet om udskrivning, nedsætter eller i værste fald ødelægger helt et opnået behandlingsresultat. Flere læger har kritiseret atmosfæren og formen i forvaringsanstalterne, som de hævder giver psykisk forkrøbling, mindre-værdsfølelse og angst. Tidligere forvarede taler om, at opholdet fremmer spytlikkeri. Vi idømmer ifølge mange læger og fængselsfolk gennemgående for langvarige straffe herhjemme. Det er givet, at vi kan ikke undvære institutionsanbringelserne, men vi må kunne undgå straffe på ubestemt tid.

Mit spørgsmål gælder også ungdomsfangerne. Deres straffetid har en maksimumslængde af 4 år, men den dag, den unge indsættes til afsoning, ved han ikke, om han skal blive derinde ét år eller fire år, og ikke mindst for unge er denne usikkerhed en voldsom belastning, som medfører, at mange af dem bliver samfundsfjendske. Fængselsinspektør Carl Aude har udtalt, at den ledeste af alle straffe er den tidsbestemte, den fører til rene vilkårligheder og tyranni — og man må vel formode, at fængselsinspektøren ved, hvad han taler om. Derfor mit spørgsmål til justitsministeren, om det nu ikke er på tide, at denne straffeform forsvinder.

Justitsministeren (*Thestrup*): Jeg gav i en besvarelse den 3. april i år til hr. Poul Dam udtryk for, at jeg ville gøre, hvad jeg kunne for at få arbejdet med dette spørgsmål fremskyndet. I overensstemmelse hermed har jeg meddelt straffelovrådet, at jeg meget gerne ser behandlingen af det nævnte problem fremskyndet mest muligt. Straffelovrådet har forhandlet med det kriminallistiske institut ved Københavns universitet om gennemførelse af de nødvendige undersøgelser for at få belyst spørgsmålet om selve det tidsbestemte moments betydning for effektiviteten af forvaringssanktionen. Man

mener nu at have sikkerhed for, at en tilfredsstillende videnskabelig undersøgelse vil kunne gennemføres, og vil i løbet af den allernærmeste fremtid fremlægge planerne for denne. Jeg har anmodet straffelovrådet om at blive orienteret om den påtænkte undersøgelse og om, hvorledes rådet i øvrigt har planlagt det videre arbejde med dette kommissorium.

Selv om jeg som nævnt mener, at behandlingen af spørgsmålet om berettigelsen af de ikke-tidsbestemte sanktioner bør fremskyndes mest muligt, er det min opfattelse, at det vil være forkert at fremsætte lovforslag om ophævelse af en sanktionsform, som nu i en lang årrække har været i brug for at tjene særlige behandlingsmæssige hensyn, uden at man kan bygge på en sagkyndig vurdering af de opnåede resultater.

Jeg er derfor ikke i stand til i dag at oplyse noget bestemt om, hvornår et eventuelt lovforslag herom vil kunne fremsættes.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Else-Merete Ross* til justitsministeren:

„Vil ministeren foranledige, at det udvalg, der blandt andet overvejer en ændring af reglerne om afhøring af børn i straffesager, også tager stilling til, om det er muligt at lade sådanne afhøringer finde sted f. eks. i børne- og ungdomsforsorgens lokaler i stedet for i politiets lokaler?“

Skriftlig begrundelse:

På foranledning af fru Rigmor Christensens spørgsmål 19. november 1967 til den daværende justitsminister blev der i januar 1968 nedsat et udvalg til undersøgelse bl. a. af reglerne vedrørende politiafhøring af børn og unge under 18 år.

Det forekommer mig ikke blot væsentligt, at en repræsentant for børne- og ungdomsnævnet altid tilkaldes, når en person under 18 år skal afhøres som sigtet eller et barn under 15 år som mistænkt, men også meget

**[Else-Merete Ross.]**

væsentligt, at afhøringen finder sted i et miljø, der virker mindre skræmmende på børn — og også på deres forældre — end en politistation. Jeg mener, at både opklaringsarbejdet og barnets senere tilpasning til samfundet ville fremmes i et mere „børnevenligt“ miljø som f. eks. børne- og ungdomsforsorgens lokaler.

**Anden næstformand (Hanne Budtz):**

Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

**Else-Merete Ross:** Som supplement til den skriftlige begrundelse af mit spørgsmål vil jeg gerne fremhæve, at børn og ganske unge nu til dags oftere end tidligere synes at komme i konflikt med loven gennem mindre lovovertrædelser, som ikke indicerer, at de er potentielt kriminelle.

Alene dette, at afhøring foregår hos politiet, vil i visse tilfælde kunne virke skræmmende og sætte en uheldig kædereaktion i gang. Forældrene kan forvirres og hjemme straffe barnet endnu en gang, eller forældrene kan få den indstilling, at ny kriminalitet kan forventes. Hos børnene kan der opstå trods og mistro over for myndighederne.

Hvis forhørene eller efterforskningen i stedet for hos politiet kunne foregå i et mere børnevenligt miljø som f. eks. i børne- og ungdomsforsorgens lokaler, ville det sandsynligvis virke beroligende både på barnet og forældrene. Jo mere afslappet forholdet kan foregå, des større skulle chancen være for åbenhed og samarbejdsvilje fra børns og forældres side. Derved ville opklaringsarbejdet fremmes.

Sandsynligvis ville også børnenes fremtidige tilpasning til samfundet fremmes, hvis selve det miljø, hvori de afhøres, kunne bidrage til at give dem så megen tillid til de mennesker, der behandler deres sag, at de ville lytte bedre til de råd og oplysninger, de får, f. eks. vedrørende narkotika.

**Justitsministeren (Thestrup):** Jeg kan svare ganske kort på det stillede spørgsmål.

Det er rigtigt, at udvalget bl. a. overvejer ændring af reglerne om afhøring af børn i straffesager, og heri vil det indgå at vurdere behovet og mulighederne for at give særlige regler om stedet for sådanne afhøringer.

**Else-Merete Ross:** Jeg takker justitsministeren for svaret og er meget glad over, at også selve stedet kommer med i udvalgets overvejelser.

Men måtte jeg spørge, om der var mulighed for at fremskynde udvalgets arbejde med spørgsmålet om afhøring af børn i straffesager. Det forekommer mig netop, at min begrundelse for spørgsmålet var, at der er flere børn og unge, der begår lovovertrædelser, end i tidligere tider; derfor mener jeg, det er så vigtigt at få sagen fremskyndet.

**Justitsministeren (Thestrup):** Jeg kan sige, at jeg skal gøre, hvad jeg kan for at få sagen fremskyndet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Grethe Philip* til justitsministeren:

„Vil ministeren — såfremt der indgives ansøgning herom — give tilladelse til, at den meget omtalte Grenzlikovskysag vedrørende erstatning for tab af kvindelig forsørger kan komme til behandling for højesteret?“

**Grethe Philip:** Jeg har tidligere her i tingets spørgetid over for justitsministeren gjort opmærksom på, at domstolene ved fastsættelse af erstatningsbeløbet for tab af en forsørger, der har erhvervsarbejde, efter min mening på helt utidssvarende vis lægger stor vægt på, om den afdøde var mand eller kvinde, med den virkning, at en efterlevende mand og hans børn kan blive stillet meget ringe og socialt kan komme rent ud i uføre.

Der er nu for nylig afsagt en dom ved landsretten i en sag, hvor den afdøde hustru vel ikke havde udeerhvervsarbejde, men dog som mor til 7 børn under 18 år må have ydet en meget betydelig arbejdsindsats til hjemmets opretholdelse, så meget mere som manden var arbejdsmand og familien sad i beskedne kår. I denne sag, Grenzlikovskysagen, forhøjedes erstatningsbeløbet til manden ved landsretsdommen fra 12.000 kr. til 18.000 kr. for forstyrrelse og ødelæggelse af stilling og forhold. En af dommerne ville dog tilkende manden en personlig erstatning på 30.000 kr. for tab af forsørger under hensyn til den betydelige forringelse i hans levestandard, der er en følge af hustruens død.



[Grethe Philip.]

Hr. Tastesen har tidligere her i tinget omtalt denne konkrete sag som baggrund for en principiel kritik af den domspraksis, der er gældende for udmåling af erstatning for tab af en hjemmearbejdende hustru. Mit spørgsmål til ministeren har et dobbelt sigte; dels håber jeg fra ministeren her i tinget at få tilsagn om, at han vil give tilladelse til, at sagen kan føres helt op i højesteret, og dels er det mig magtpåliggende, at der her i tinget fra politisk forskelligt hold gives udtryk for, at udmåling af et erstatningsbeløb bør ses på baggrund af den forringelse, der sker i den efterladtes stilling uanset køn, og at der ved vurdering af en kvindes indsats som forsørger ikke alene bør ses på værdien af egentligt erhvervsarbejde, men også på arbejde, der udføres i hjemmet, og som, særlig hvor der er børn og som i dette tilfælde mange børn, kan være af betydning for familiens hele økonomiske stilling.

**Justitsministeren (Thestrup):** Som det ærede medlem selv sagde, har jeg jo tidligere besvaret spørgsmål både fra det ærede medlem og fra hr. Tastesen vedrørende det her foreliggende problem. Den konkrete sag, som fru Grethe Philip henviser til her i sit spørgsmål, har også været behandlet i justitsministeriet tidligere, nemlig i forbindelse med en ansøgning fra hr. Grenzlikovsky om fri proces til sagens indbringelse for vestre landsret. Denne ansøgning imødekom vi den 1. april 1968. Jeg har haft lejlighed til at gøre mig bekendt med vestre landsrets dom i sagen, og jeg kan allerede nu sige, at jeg vil tage en eventuel ansøgning om tilladelse til at anke dommen til højesteret under velvillig overvejelse, da sagen jo har såvel principiel interesse som også videregående betydelige følger for hr. Grenzlikovsky.

**Grethe Philip:** Jeg vil gerne takke ministeren for det imødekommende svar. Jeg tror, vi er mange, der med megen opmærksomhed vil følge sagen, hvis den nu føres op i højesteret. Det må jo være domstolens opgave at dømme bedst muligt efter lovens bogstav og lovens ånd, men jeg mener, det må være folketingets og altså vor opgave at sikre, at lovene er udformet således, at de er

i overensstemmelse med den til enhver tid gældende opfattelse af, hvad der er ret og rimeligt.

Jeg vil gerne have lejlighed til at stille et tillægsspørgsmål, idet jeg vil spørge, om ministeren også ville være imødekommende, hvis der kom en ansøgning om fri proces også for højesteret.

**Justitsministeren (Thestrup):** Jeg kan svare det ærede medlem, at jeg vil være velvilligt indstillet over for spørgsmålet om fri proces, hvis forholdet er det, at betingelserne for at give fri proces kommer til at foreligge.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Kjær Rasmussen* til justitsministeren:

„Kan ministeren bekræfte, at politiets efterretningstjeneste, uanset regeringens erklæring om det modsatte, vil kunne fortsætte den politiske registrering af landets borgere, uden at nogen kan drages strafferetligt til ansvar herfor, og hvad agter ministeren i givet fald at gøre for at forhindre noget sådant?“

**Kjær Rasmussen:** Der er jo atter røre omkring registreringen her i landet. Vi ser det af, at der er ikke mindre end to spørgsmål om emnet på dagsordenen her i dag. Regeringen var formentlig af den opfattelse, at den havde skabt ro omkring spørgsmålet gennem erklæringen af 30. september 1968. Denne erklæring har imidlertid skabt en ny situation derigennem, at regering og folketing nu vil kunne fralægge sig ansvaret for eventuel fortsat registrering. Man har jo erklæret, at politiet ikke mere må registrere. Men forsvarsministeren har jo også erklæret, at registreringen fortsættes af militærets efterretningstjeneste, så registrering er vi altså ikke fri for.

Vi har konsulteret vore jurister for at få klarlagt denne problematik, og de siger, at regeringserklæringen er helt uforpligtende, og at der ikke findes nogen paragraf, efter hvilken efterretningsfolkene i givet fald kan drages til ansvar, dersom de fortsætter deres virksomhed. Derfor er det, jeg nu meget gerne vil høre, om justitsministeren er enig i disse synspunkter.

**Justitsministeren (Thestrup):** Jeg kan endnu en gang henvisse til regeringens beslutning af 30. september 1968, hvorefter registrering ikke må finde sted alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed. Der er selvsagt foretaget det fornødne med henblik på, at bestemmelserne bliver efterlevet.

**Kjær Rasmussen:** Jeg må alligevel stille justitsministeren et tillægsspørgsmål. Er det korrekt, at der ikke findes nogen paragraf, efter hvilken disse efterretningsfolk kan drages til ansvar, dersom de fortsætter registreringen? Og hvis det er sådan, at der ikke findes nogen sådan paragraf, mener ministeren så ikke, at det må være rigtigt, at vi får lavet en sådan? For den eneste garanti for, at sådan noget ikke kan finde sted, er jo, at der findes en lovbestemmelse om dette spørgsmål.

**Justitsministeren (Thestrup):** Jeg kan sige, at en overtrædelse af det jo vil være en overtrædelse af tjenestepligter, og det vil altid kunne medføre ansvar.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Børge Schmidt* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Hvilke oplysninger kan ministeren give om drøftelserne vedrørende anvendelsen af kunstmuseets nye lokaler, hvor der ved en eventuel udflytning af gipsafstøbningerne skabes mulighed for at benytte de nye store udstillingssale til skiftende udstillinger?“

Skriftlig begrundelse:

Det er med ikke ringe forventning, at offentligheden ser hen til, at de omfattende byggearbejder, der nu foregår på tredje år i kunstmuseet, bliver færdige og de dejlige samlinger, museet rummer, på ny bliver tilgængelige for publikum. I den forbindelse er den diskussion, der på mere internt plan foregår imellem museets ledelse og ministeriet for kulturelle anliggender om benyttelse af visse af lokaliteterne, af interesse også for offentligheden.

Ved ombygningen er der indvundet et betydeligt areal, og forholdet er mig be-

kendt dette, at man nu overvejer, om dette areal skal give plads til afstøbningssamlingen eller plads for særlige udstillinger, herunder de store udstillinger af fremtrædende inden- og udenlandske kunstnere, som vi grundet på manglende egnede udstillingsmuligheder i København hidtil ikke har været i stand til at arrangere.

Jeg lægger ikke skjul på, at også jeg har fundet glæde ved at gå og kigge på gipsafstøbningerne, der hobede sig op i stueetagen; men stillet over for muligheden af at kunne få flere internationale udstillinger, der hidtil er gået os forbi, bliver man i tvivl, og uvilkårligt spørger man, om der ikke — på god måde — kunne skaffes husrum andetsteds til afstøbningssamlingen. Jeg finder, at dette problem har en så stor almen interesse, at jeg opfordrer ministeren for kulturelle anliggender til om muligt at redegøre for forhandlingerne herom.

**Anden næstformand (Hanne Budtz):** Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

**Børge Schmidt:** Jeg vil gerne understrege, idet jeg i øvrigt henholder mig til min skriftlige begrundelse, at begge de to ting, jeg nævner — både en hensigtsmæssig opstilling af afstøbningssamlingerne og fremskaffelse af udstillingslokaler af et virkeligt format her i København, så vi kan drage internationale udstillinger til byen, samtidig med at statens museum for kunst kan lave skiftende udstillinger — er noget meget væsentligt og noget vigtigt, og derfor har jeg stillet mit spørgsmål. Det er mit håb, at ministeren kan informere os lidt mere om de forhandlinger, der foregår om dette problem i øjeblikket.

**Ministeren for kulturelle anliggender (K. Helveg Petersen):** Må jeg først gøre den bemærkning, at kunstmuseet, når det åbner til sommer på ny for publikum, vil være blevet meget forbedret.

Der er i ombygningsprojektet afsat 3 sale til afstøbningssamlingen, der består af gipsafstøbninger af skulpturer fra antikken og renæssancen samt af nyere danske og udenlandske billedhuggerværker. Disse sale har et samlet gulvareal på i alt ca. 1.840 m<sup>2</sup>.

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

Der er under ombygningsarbejdet opstået den tanke, at disse rum kunne anvendes til original kunst i stedet for til gipsafstøbninger. Salene kunne enten bruges til skiftende udstillinger såvel af museets egne samlinger som af kunstværker udefra, eller de kunne indrettes til kunstværker, der normalt opbevares i magasin. Jeg fandt, at dette forslag gav muligheder for at opnå en betydelig mere aktiv og udadvendt brug af disse store rum. Museet kunne i øget omfang påtage sig en kunstformidlende virksomhed, og man ville få mulighed for delvis at afhjælpe det store behov, der er i København for lokaler til større udstillinger.

Da tilslutning fra finansudvalget i sin tid er givet på basis af, at afstøbningssamlingen genanbringes på statens museum for kunst efter ombygningens afslutning, har jeg søgt finansudvalget om principiel tilslutning til, at man undlader at genanbringe afstøbningssamlingen, under forudsætning af at rummene i øvrigt viser sig anvendelige som almindelige udstillingssale, men sagen er endnu ikke færdigbehandlet i finansudvalget.

**Børge Schmidt:** Jeg vil gerne sige tak til ministeren for svaret. Jeg forstår, at det i øjeblikket er en sag, der behandles i finansudvalget, og så kan vi andre måske håbe på, at vi på en eller anden måde får at høre lidt nærmere om, hvad der sker.

Men må jeg ikke på den givne foranledning alligevel sige: jeg gik i går en tur ude på Christianshavns vold, så på Lille Mølle, der ligger derude, fredet i klasse A, hvor man jo for øvrigt et eller andet sted har deponeret møllehatten og vingerne; de trænger til at blive sat på, så vi har et vartegn også derude. I forbindelse dermed er der et temmelig stort magasinlokale. Jeg henleder ministerens opmærksomhed på, at der muligt i forbindelse med denne magasinbygning på 3 eller 4 etager kunne laves et opbevaringssted for afstøbningssamlingerne dér, og så vil jeg for øvrigt bare sige, at jeg ved positivt, at man i Københavns kommune vil være interesseret, hvis der kommer en henvendelse fra ministeren om at være behjælpelig med at pege på lokaler, der måske kunne anvendes til dette formål.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Camre* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Hvad agter ministeren at foretage sig i anledning af den kritik, der i den senere tid er blevet fremført mod loven om film og biografer, og agter ministeren ved beskikkelse af nye medlemmer til såvel filmrådet som filmfondens bestyrelse pr. 1. januar 1969 at finde frem til personer, der i højere grad kan sikre, at lovens administration foregår i overensstemmelse med dens formål, indeholdt i § 17 og § 18 om fremme af filmkunst?“

Skriftlig begrundelse:

Den nugældende lov om film og biografer trådte i kraft den 1. januar 1965. Den var foranlediget af drastisk nedadgående konjunkturer i film- og biografbranchen. Loven skulle tilgodese såvel de økonomiske som de i forbindelse dermed opståede kunstneriske problemer.

Forlystelsesskatten blev ophævet.

I den nye lov om film og biografer blev der først og fremmest gennem den 15 pct.s billetafgift skabt de nødvendige økonomiske forudsætninger for en ny og eksperimenterende dansk filmkunst.

Ordningen er i princippet fortræffelig og betragtes også i udlandet som forbilledlig.

Loven har både et erhvervsmæssigt og kulturpolitisk formål i forhold til alle filmbranchens led, men balancen mellem det erhvervsmæssige indslag og det kunstneriske synes at have været skæv, således at der er blevet for lidt plads til nyskabelse og eksperimenter.

Det er dette forhold, ministeren bør være opmærksom på og i første omgang kan modvirke ved nybeskikkelserne til filmrådet og filmfondens bestyrelse pr. 1. januar 1969 både ved indstillingerne fra de faglige organisationer og ved beskikkelser af det offentliges repræsentanter til filmrådet og filmfondens bestyrelse.

**Anden næstformand (Hanne Budtz):**

Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

**Camre:** Den gældende lov om film og biografer, som trådte i kraft den 1. januar 1965, var en værdifuld nyskabelse, men det

[Camre.]

er meget naturligt, at der i lovens funktionsperiode har vist sig at være en række ting, der skal rettes. Et udvalg under socialdemokratiets kulturudvalg arbejder nu med en gennemgang af hele loven, idet den jo skal tages op til revision senest i 1970-71. Vi vil gerne have partiets standpunkt til de forskellige problemer, også til bevillingssystemet, afklaret, sådan at vi kan fremlægge konkrete forslag, når loven tages op til revision, og vi ser meget gerne, at denne revision fremskyndes.

Et af de forhold, som helt øjensynligt trænger til en revision, er sammensætningen af filmfondens bestyrelse og filmrådet. Af filmfondens bestyrelse på 8 mand er de 4 repræsentanter for branchen, nemlig 1 for bevillingshaverne, 1 for filmproducenterne, 1 for filmudlejerne og 1 for filminstruktørerne. De resterende 4 skal så repræsentere det offentlige interesser, og de, der her er udpeget, er statslige embedsmænd. Det forekommer ret åbenbart, at brancherepræsentanterne på grund af større fagligt indseende har en dominerende indflydelse, selv om loven er udformet sådan, at den afgørende indflydelse skulle ligge hos det offentlige repræsentanter, idet disse indbefatter formanden, hvis stemme er udslagsgivende ved stemmelighed. Dette forhold må formodes at have haft indflydelse på, at filmfonden ikke i særlig grad har virket til fremme af filmkunsten, sådan som dens formål er i henhold til lovens § 17.

Det er imidlertid min opfattelse, at der kan rådes bod på dette problem allerede inden for den gældende lovs rammer. Ministeren kan således bede brancheorganisationerne indstille flere sideordnede kandidater til fondsbestyrelse og filmråd, f. eks. 3 fra hver brancheorganisation, således at ministeren selv kan vælge mellem disse og derved også opnå en vis udskiftning. Videre er der ingen, der siger, at det offentlige interesser kun kan varetages af embedsmænd. Ministeren vil her kunne udpege uafhængige, fremtrædende kulturarbejdere med filmisk kompetence og måske også en repræsentant for elevrådet på filmskolen. Jeg vil gerne spørge, om kulturministeren kan give tilsagn om at tage hensyn til disse betragtninger ved beskikkelserne pr. 1. januar 1969 til filmfondens bestyrelse og til filmrådet.

Ministeren for kulturelle anliggender (*K. Helveg Petersen*): Den kritik af filmstøtteordningen, der nu og da kommer til orde, går i to retninger. Filmkritikere og andre, der først og fremmest interesserer sig for filmen som kunstart, hævder, at der ved administrationen af ordningen tages for meget hensyn til den kommercielle filmbranche, og branchens repræsentanter siger undertiden, at brancheinteresserne tilsidesættes. Man kan sige, at kritikken derved afspejler det dobbelte formål, som filmfonden har, det, som hr. Camre selv er inde på, når han taler om, at loven både har et erhvervs-mæssigt og et kulturpolitisk sigte. Det er en selvfølge, at jeg i særlig grad må interessere mig for, at filmfonden administreres således, at man, for at bruge lovens ord, medvirker til at fremme filmkunsten i Danmark. Om der kunne være gjort en kraftigere indsats af filmråd og filmfondsbestyrelse for at realisere dette mål, er det jo svært at sige, men jeg tror nok, det må indrømmes, at der under filmordningen er blevet produceret en række film, som ligger på et højere niveau end almindeligt i årene inden fondens etablering, og som næppe uden fonden ville være kommet til eksistens.

Når hr. Camre spørger, hvordan jeg vil forholde mig ved nybeskikkelser — han redegjorde i den forbindelse for sammensætningen af filmråd og filmfondsbestyrelse — kan jeg sige, at jeg ved nybeskikkelserne vil gøre, hvad jeg kan for at opnå en sammensætning af filmråd og filmfondsbestyrelse, der giver den størst mulige sikkerhed for, at ordningen kan fungere efter sit hovedformål. Men skal vi ændre på det principielle forhold, altså sammensætningen, hvor branchen jo er stærkt repræsenteret, ja, så skal vi jo have en lovændring, og jeg vil gerne her sige, at jeg tror, at vi skal optage en principiel debat om disse forhold. Det kan vi godt trænge til, og det bliver der lejlighed til. Når jeg i januar har forelagt min redegørelse for kulturpolitiske aktiviteter, kan vi vende tilbage til sagen.

Camre: Jeg vil gerne takke ministeren for et imødekommende svar. Jeg forstår ministeren således, at man naturligvis ikke kan fravige det forhold, at man er pligtig at lade branchen repræsentere, men det var også netop ændringer inden for dette om-

[Camre.]

råde, jeg omtalte i mit tidligere indlæg. Jeg forstår, at det er synspunkter af den karakter, ministeren vil tage hensyn til ved beskikkelserne, og jeg tror, det er en beslutning fra ministerens side, som vil blive hilst velkommen i særdeles vide kredse.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Lis Møller* til ministeren for kulturelle anliggender:

„I anledning af det omsiggribende misbrug af narkotika blandt unge vil det være ønskeligt, at statens filmcentral lader producere en film herom. Vil ministeren medvirke hertil?“

*Lis Møller*: På narkotikakonferencen på Hindsgavl for nogle dage siden oplystes det, at der skal iværksættes to store kampagner mod narkotikamisbrug, én i Danmark gennemført af fire ministerier i samarbejde og én i Grønland, hvor misbruget af narkotika nu også er begyndt. Det siges i avisreferatet, at kampagnen skal påbegyndes omkring nytår, men der siges ikke noget om formen for kampagnen.

Nu har det under sundhedsstyrelsen nedsatte udvalg, som skulle undersøge narkotikamisbruget, arbejdet et par år, aviserne har skrevet om problemet i flere år, somme tider måske lidt for meget, dommere har efterlyst muligheden for at idømme virkelige straffe til bagmændene, og der er anmeldt en forespørgsel her i tinget. Men det hjælper så lidt over for det stærkt omsiggribende misbrug, at der skrives og tales, tales og skrives, uden at der egentlig gøres meget andet. Lægerne behandler, men først når skaderne er sket. Derfor mit spørgsmål til kulturministeren.

Vi har i staten en filmcentral, og hvis ikke netop den skulle påtage sig en opgave som foreslået i mit spørgsmål, så ved jeg ikke rigtig, hvori berettigelsen af en statens filmcentral består. Vil kulturministeren foranledige, at der nu optages en film om narkotika? En film, der klart viser, hvad der sker ved misbrug af narkotika, viser symptomerne, så forældrene kan få at vide, hvordan de har mulighed for at se, om de unge

anvender narkotika; en film, der viser mulighederne for afvænnning, viser, hvordan behandlingen foregår osv. osv., en film, som skal vises i skolerne, ved forældremøder, i ungdomsforeninger og som forfilm i biografene.

**Ministeren for kulturelle anliggender** (*K. Helweg Petersen*): Jeg kan som svar på fru *Lis Møllers* spørgsmål sige, at statens filmcentral råder ikke over bevillinger til at producere film bortset fra en beskeden bevilling til produktion af egentlige undervisningsfilm. Derimod træffer kortfilmrådet afgørelse om anvendelse af de midler, der af filmfonden stilles til rådighed til produktion af kortfilm. Forholdet er her det, at kortfilmrådet i nogen tid har arbejdet med planer om produktion af en film om narkotikaproblemet, og man har i forbindelse med det af indenrigsministeren nedsatte udvalg vedrørende dette problem behandlet sagen.

Det er jo en meget vanskelig opgave at lave en sådan film, og man har i kortfilmrådet arbejdet meget med spørgsmålet om, hvordan man bedst kunne gribe sagen an. Jeg håber, at der ud af anstrengelserne vil komme en sagligt oplysende film til støtte for oplysningsarbejdet om narkotika. Hvornår den kan være færdigproduceret, kan jeg ikke sige noget om, men jeg tror, at man i kortfilmrådet er indstillet på at fremme sagen mest muligt.

Jeg er i øvrigt ganske enig med fru *Lis Møller* om betydningen af, at der sættes ind på mange fronter med hensyn til oplysning om narkotikas indflydelse på de unge.

*Lis Møller*: Forud for dette spørgsmål talte jeg med statens filmcentral for at spørge, om de overhovedet havde film om narkotikaproblemet. De havde et par udenlandske, men de havde ikke spor af noget fra Norden eller fra Danmark, og de havde forespørgsler hver evig eneste dag fra ungdomsforeninger og fra skoler om en sådan film. Mig er det sådan set ligegyldigt, om det er kortfilmrådet eller statens filmcentral, bare der bliver lavet en film og den bliver lavet nu.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Sigsgaard* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Hvorledes ser ministeren på sagen omkring Fiolteatrets debatstykke „Færinger—Frænder“, og hvad agter ministeren at gøre for at forhindre, at der i strid med lovgivningens ånd udøves politisk censur?“

Skriftlig begrundelse:

Efter at skolescenens kunstneriske leder, direktør Bjørn Moe, havde indgået aftale med Fiolteatret om at formidle billetsalg til det i spørgsmålet nævnte debatstykke, modsatte skolescenens repræsentantskab sig denne aftale.

Repræsentantskabets underkendelse af den kunstneriske leders disposition er i modstrid med et ledende princip, som kommer til udtryk i teaterlovens § 5.

Såfremt skolescenens vedtægter muliggør en sådan underkendelse, må det formodes, at ministeren vil forlange vedtægterne ændret, så de kommer i overensstemmelse med teaterloven.

Særlig alvorligt er det, at der her foreligger et eksempel på politisk censur.

Formanden for repræsentantskabet, skoleinspektør Skotte Bych, siger således i et interview i Information den 16. november: „Det, vi blev præsenteret for, var simpelt hen for stærkt. Især udtrykket „danske politikeres og embedsmænds skalten og valten med færøske forhold“ har vi ikke kunnet godtage. Hvis det er linjen, så må vi sige fra.“

Efter at have omtalt en såkaldt „løsrivelsesbevægelse“, hvis synspunkter angiveligt skulle være fremherskende i stykket, siger formanden: „Færøerne er jo stadig danske og bliver formentlig ved med at være det. Jeg kan ikke se, at ansvarlige skolelærere skal kunne anbefale et stykke med denne tendens.“

Konsekvensen af repræsentantskabets holdning, som den udtrykkes af formanden, må være, at kun stykker, der er ukontroversielle og omtaler den officielle danske politik positivt, må ses af skoleelever, inkl. voksne gymnasiaster.

Dette er ensbetydende med indirekte politisk censur.

Der bør tages skarpt afstand fra sådanne tendenser.

**Anden næstformand (Hanne Budtz):** Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

**Sigsgaard:** De små teatre har jo vanskelige vilkår, ikke mindst de, der arbejder for børn og unge. Derfor er det prisværdigt, at skolescenens leder indgik samarbejde med Fiolteatret, så det planlagte debatstykke „Færinger—Frænder“ kunne spilles på en økonomisk forsvarlig måde, men så kom skolescenens repræsentantskab og sagde nej. Det skete på så sent et tidspunkt, at det var ved at slå teatret ihjel, og afgørelsen var efter min mening uforsvarlig alene af teateradministrative grunde, men sagens hovedpunkter er:

For det første, at den kunstneriske leders frihed er et grundprincip i vor teaterlov, og derfor må det uanset vedtægterne være i modstrid med teaterlovens ånd, at skolescenens kunstneriske leder absolut ingen frihed har, sådan som det er kommet frem i sagen.

For det andet har formanden for repræsentantskabet begrundet afslaget med, at stykkets politiske linje var uacceptabel, at selvstændighedsbevægelsen på Færøerne er i mindretal, at Færøerne af den grund antagelig forbliver danske, og at selvstændighedssynspunkter derfor ikke med lærernes støtte bør komme til udtryk. Repræsentantskabets stillingtagen har altså været politisk, dets afgørelse har karakter af politisk censur, og jeg vil spørge, om det mon kan være forsvarligt.

Endelig forekommer det mig, at sagen er særlig betænkelig, fordi det er skoleelever, der underkastes denne uønskede beskyttelse, og på den baggrund har jeg også stillet spørgsmålet til ministeren og bedt om at få en redegørelse for hans syn på sagen, og hvad der eventuelt kan gøres. Jeg håber, at ministeren har mod til at gribe ind i sagen og først og fremmest til at forhindre gentagelser.

**Ministeren for kulturelle anliggender (K. Helveg Petersen):** Dansk Skolescene er en

**[Ministeren for kulturelle anliggender.]**

selvejende institution, hvis vedtægter stammer fra 1942, da de godkendtes af undervisningsministeriet. Skolescenen har til formål at arrangere teaterforestillinger o. lign. for skoleungdommen, og den modtager tilskud i henhold til teaterloven. Skolescenen virker igennem et system af tillidsmænd blandt skolernes lærere, som vederlagsfrit påtager sig alt salg af abonnementer og billetter, og det er bl. a. derfor forståeligt, at skolerne gennem repræsentantskabet har indflydelse på, hvilke forestillinger der formidles. Det hedder i institutionens vedtægter § 7, at

„repræsentantskabet fastlægger det pædagogisk-kunstneriske repertoire for sæsonen inden for de af styrelsen lagte budgetter. Ingen skolesceneforestilling kan opføres, før den i sin endelige udformning er godkendt af repræsentantskabet.“

Direktøren skal i henhold hertil forelægge sine repertoireforslag for repræsentantskabet, der altså har afgørelsen.

Den nu skete afvisning af „Færing—Frænder“ må ses i denne sammenhæng. Repræsentantskabet har imidlertid af direktøren for Fiolteatret fået tilsendt manuskriptet til forestillingen og har accepteret en indbydelse til at overvære en prøve, og på dette grundlag vil repræsentantskabet drøfte sagen på ny. Da skolescenen hovedsagelig drives for statsmidler, har jeg bedt om en redøgelse for sagen, sådan som den ses fra de to sider. Hertil må jeg føje det principielle, at skolescenen ikke er et teater, der giver offentlige forestillinger, og derfor har skolescenen ingen teaterbevilling, og bestemmelsen i teaterlovens § 5, der fastslår en bevillingshavers eller en kunstnerisk leders ubetingede kunstneriske frihed, gælder derfor ikke for denne institution. Må jeg så føje til yderligere, at der foreligger et forslag udarbejdet af et underudvalg under teaterrådet, der går ud på, at Dansk Skolescene i fremtiden bør være et teater med fuld kunstnerisk frihed for lederen. Dette forslag er oversendt til skolescenen, som vi har anmodet om en udtalelse.

Når hr. Sigsgaard spørger, om jeg vil være modig, om jeg vil forhindre censur, vil jeg gerne sige, at jeg er ikke tilhænger af censur, men jeg må også sige, at jeg råder simpelt hen ikke over midler til at foretage mig noget over for skolescenen i denne henseende. Forholdet er jo det, at repræsentantskabet, om man ville, kunne sige, at man ikke ønsker at medvirke i fremtiden; så ville der være opstået en helt ny situation.

**Sigsgaard:** Jeg takker for svaret, som jeg forstod som positivt, og jeg er i hvert fald glad for, at ministeren har taget initiativet til at høre parterne.

Vi fik at vide, at vedtægterne var godkendt i 1942. Der kunne måske være grund til at tage dem op, og jeg forstår, at det i og for sig er det, der er sket med den indstilling, som ministeren omtaler, og som er sendt til udtalelse i skolescenen, om at skolescenen skal indrangeres under teatrene.

Ministeren sagde, at han syntes, det var forståeligt, at skolerne havde indflydelse, og det ville jeg også kunne forstå, hvis repræsentantskabet havde grebet ind over for en forestilling på grund af forestillingens kvalitet, men det har man ikke gjort; det kunne der måske have været anledning til ved tidligere lejligheder. Det er udpræget politiske kriterier, der er lagt til grund, det er det, der forekommer mig betænkeligt, og dér må jeg måske gå ud fra at ministeren er enig med mig i, at det er en yderst betænkelig fremgangsmåde.

Ministeren nævnte her, at da skolescenen jo ikke er et teater, gælder bestemmelsen om den kunstneriske leders ubetingede frihed ikke, men jeg tør måske forstå ministerens svar og omtale af indstillingen sådan, at det er ministerens opfattelse, at den kunstneriske leder af skolescenen skal have den samme frihed som øvrige teaterledere. For selvfølgelig er det rigtigt, at det er en begrænset kreds, skolescenen henvender sig til, men det er dog i hvert fald en meget, meget bred kreds, et meget bredt udsnit af skoleeleverne.

**Ministeren for kulturelle anliggender (K. Helweg Petersen):** Jeg må sige, at jeg principielt er tilhænger af, at der er frihed for den kunstneriske leder, men i denne situation er det altså ikke muligt for mig at gøre noget; repræsentantskabet er jo suverænt med hensyn til, hvilke kriterier man vil lægge til grund for at antage forestillingerne. Men nu følger vi sagen, og der bliver også her lejlighed til, at vi kan vende tilbage til spørgsmålet, når vi i januar får betænkningen. Jeg synes, det er meget vigtigt, om vi får diskuteret alle de muligheder, der foreligger for, at vi kan få teatret ud til skoleungdommen.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Risgaard Knudsen** til finansministeren:

„Kan Frederikshavn Skibsbyggeri — som er overtaget af staten — snarest ventes afhændet?“

**Risgaard Knudsen:** Det er mit indtryk, at man i Frederikshavn står uforstående over for, at Frederikshavn Skibsbyggeri, som staten har overtaget ved en tvangsauktion, endnu ikke er blevet afhændet. Ifølge oplysninger i de lokale dagblade forstår jeg, at der ikke er mangel på tilbud. På virksomheden vil der kunne blive beskæftigelse til ikke så få arbejdere, og med den store arbejdsløshed, som også Frederikshavn i øjeblikket har, er det beklageligt, at denne virksomhed skal ligge øde hen. Selve virksomheden må også tabe i værdi ved at være lukket. Derfor håber jeg, at ministeren i dag er i stand til at give tilsagn om, at Frederikshavn Skibsbyggeri snarest vil blive søgt afhændet.

**Finansministeren (Poul Møller):** A/S Frederikshavn Skibsbyggeri trådte i likvidation den 15. marts i år. Der var ydet egnsudviklingsgaranti for to lån på henholdsvis 250.000 kr. og 885.000 kr., hvoraf staten har indfriet lånet på 885.000 kr. Værftet blev ved tvangsauktion den 26. september 1968 overtaget af statskassen for 510.000 kr.

I den korte tid, der er gået, siden staten overtog værftet, er der ikke fremkommet noget bindende tilbud om køb. Fra statens side er der fuld forståelse for den betydelige

interesse, man har på egnen for hurtigst muligt at få værftet i gang. På den anden side må man naturligvis søge at begrænse statens tab mest muligt, og der føres for tiden forhandlinger til forskellig side om et salg; så snart et acceptabelt tilbud foreligger, vil værftet blive afhændet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Kjeld Olesen** til forsvarsministeren:

„Foretager forsvarrets efterretningstjeneste sikkerhedsmæssige undersøgelser af de personer, der tiltræder stillinger, som medfører kendskab til hemmelige dokumenter eller hemmelig militær virksomhed af betydning for Danmarks og NATOs forsvar, og vil ministeren i bekræftende fald oplyse, om det ved undersøgelserne indsamlede materiale indeholder oplysninger om de pågældendes politiske tilhørsforhold, samt om det indsamlede materiale opbevares af forsvarrets efterretningsvæsen, så længe det har sikkerhedsmæssig interesse?“

Skriftlig begrundelse:

Med spørgsmålet ønskes at få fjernet den tvivl, der er opstået vedrørende registrering i hemmelige kartoteker, efter at regeringen har givet meddelelse om, at en sådan registrering er ophørt.

**Anden næstformand (Hanne Budtz):** Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

**Kjeld Olesen:** Vi fik for nylig meddelelse om, at man er ophørt med personregistreringer, der er politisk begrundede, og som har med politiets efterretningstjeneste at gøre, og dette kan man kun hilse med glæde. Der er imidlertid i offentligheden opstået en vis tvivl, når det gælder forsvaret. Man begrunder denne tvivl med en udtalelse, der er fremsat under en debat her i tinget i november sidste år, hvor den tidligere justitsminister udtalte, at den registrering, der dengang fandt sted, bl. a. havde sin begrundelse i visse NATO-forpligtelser. For at skabe klarhed har jeg stillet mit spørgsmål vedrørende forsvarrets efterretningstjeneste.



[Kjeld Olesen.]

Det går ud på, om de undersøgelser af sikkerhedsmæssig art, som må foretages, har noget at gøre med de pågældendes politiske overbevisning, hvad enten den er kendt, eller man søger at skaffe sig kendskab til den.

**Forsvarsministeren (Ninn-Hansen):** Det af hr. Kjeld Olesen stillede spørgsmål indeholder faktisk tre spørgsmål.

For det første ønskes oplyst, om forsvarrets efterretningstjeneste foretager sikkerhedsmæssige undersøgelser af det personel, der skal behandle klassificeret materiale. Hertil kan jeg svare ja.

For det andet spørges der, om det indsamlede materiale indeholder oplysninger om politisk tilhørsforhold. Hertil kan jeg svare nej. Jeg kan i øvrigt for begge spørgsmåls vedkommende henvise til mit svar på et lignende spørgsmål fra hr. Kjær Rasmussen den 9. oktober i år.

Til det tredje spørgsmål, om opbevaringen af materialet, kan jeg meddele, at materialet opbevares, så længe det har sikkerhedsmæssig interesse for den pågældendes fortsatte anvendelse i forsaret, bl. a. til brug ved eventuel senere godkendelse til behandling af højere klassificerede sager.

**Kjeld Olesen:** Det er ikke, fordi jeg ønsker at bidrage til en yderligere inflation i spørgsmål af denne art; men når forsvarsministeren henviser til det svar, der blev givet den 9. oktober, må jeg minde om, at der i det lå noget om en politisk holdning, idet der blev sagt, at i disse undersøgelser kan omgivelserne også have betydning, når man skal bedømme den slags spørgsmål. Bl. a. derfor stillede jeg dette spørgsmål, så vi kan få klarhed.

**Forsvarsministeren (Ninn-Hansen):** Jeg understregede vistnok over for hr. Kjær Rasmussen dengang, at vi fulgte samme retningslinjer som angivet af justitsministeriet, og jeg meddelte — og det vil jeg gerne bekræfte igen — at det er personellets forhold, der interesserer i denne sag.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v.*

(Lovforslaget (nr. 72) findes i tillæg A. sp. 1697, fremsættelsen i tidenden sp. 1673).

Lovforslaget sattes til forhandling.

**Peter Nielsen:** Der fremkommer ret hyppigt her i folketinget forslag om skattefrihed eller nedsættelse af skatter, og dermed indsnævres efterhånden kredsen af dem i Danmark, der bliver fuldt beskattet og ikke har nogen mulighed for skattefritagelse o. lign. Her er igen et af den slags lovforslag. Nu vil jeg indrømme, at det ikke er videre sindsoprivende eller drejer sig om store beløb, så jeg skal meddele, at mit parti i og for sig ikke har noget imod det. Vi er jo så flinke i socialdemokratiet.

**Hans Kjær:** Det foreliggende lovforslag vil fjerne en usikkerhed, der er opstået i et forhold, som ellers ikke har givet anledning til tvivl i de mere end et halvt hundrede år, det har bestået. Siden 1917 har visse landbo- og husmandsforeninger haft tilladelse til efter godkendelse af justitsministeriet at lade afholde lukkede auktioner med salg alene til medlemmer af husdyr og landbrugsprodukter mod en beskeden auktionsafgift på 1 pct. af omsætningen, og siden 1949 har denne auktionsafgift været bortfaldet. En gennemførelse af lovforslaget klargør, at foreningernes eventuelle overskud fra sådanne auktioner, hvor et sådant overskud indgår til foreningernes vedtægtsmæssige formål, fortsat vil være fritaget for indkomstbeskatning.

Jeg skal tilsige min gruppes velvillige medvirken til lovforslagets hurtige gennemførelse.

**Per Federspiel:** Lovforslaget frembyder ikke problemer for mit parti, og vi giver fuld tilslutning.

**Helge von Rosen:** Jeg kan også på det radikale venstres vegne anbefale lovforslaget.

**Ømann:** Anbefaler.